

ایجاد تجربه مواجهه زودرس بالینی برای دانشجویان اتاق عمل با کمک همتایان

فاطمه شهبازی

دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

چکیده:

آموزش بالینی بخش مهم و تأثیرگذار در برنامه‌های درسی دانشجویان رشته‌های پیراپزشکی به شمار می‌رود، زیرا تقریباً نیمی بیشتر از زمان تحصیل دانشجویان پیراپزشکی را در دانشگاه‌ها تشکیل می‌دهد. این موضوع باعث شده است تا فاز بالینی، به عنوان یکی از مقاطع حساس تحصیلی در رشته‌های پیراپزشکی از جمله رشته اتاق عمل در نظر گرفته شود و در نتیجه در شکل‌گیری توانمندی‌های حرفه‌ای این دانشجویان نقش عمده‌ای را بازی کند. این در حالی است که بررسی مطالعات نشان می‌دهد که شکاف نسبتاً عمیقی در روند آموزش نظری و عملکرد مراقبت‌های بالینی دانشجویان اتاق عمل وجود دارد، به طوری که برنامه‌های درسی فعلی فرصت لازم برای کسب توانایی در اجرای مهارت‌های عملی را به دانشجویان نمی‌دهد و در نهایت موجب رویارویی آنان با چالش‌ها و مشکلاتی در عملکرد بالینی شان می‌شود.

واژه‌های کلیدی: مواجهه زودرس، بالین، برنامه آموزشی، اتاق عمل

نامه به سر دبیر:

خود با قرارگیری در محیط‌های بالین، با نقش‌ها و وظایفی که در آینده روبرو خواهند شد، تا حدودی آشنا شده و کاربرد آموخته‌ها را در محیط بالین بهتر درک می‌کنند (۹). مطالعات نشان می‌دهد که برنامه‌های مواجهه زودرس بالینی می‌تواند درک بهتری از ارتباط دروس نظری با محیط بالینی را برای دانشجویان ایجاد کند (۱۰). از مزایای دیگر برنامه‌های مواجهه زودرس بالینی می‌توان به ایجاد حس همدلی با بیمار، ایجاد انگیزش برای یادگیری، تسریع در روند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای در همان سال‌های ابتدای تحصیل و... اشاره کرد (۸). از جمله برنامه‌هایی که به منظور فراهم آوردن تجارب زودرس بالینی و افزایش مشارکت دانشجویان در فرایند یادگیری در طول سالیان متمادی توسط بسیاری از مراکز معتبر آموزش پزشکی مورد استفاده قرار گرفته و همچنان متداول است، برنامه آموزشی مواجهه بالینی (شدوئینگ)^۱ است (۱۱). در طی این برنامه، دانشجویان پیش‌بالینی با پزشکان یا دانشجویان سال‌های بالاتر به صورت فرد-به-فرد در بالین همراه می‌شوند. برنامه شدوئینگ فراگیران را در طی یک برنامه‌ریزی منسجم و مشخص در مواجهه با موقعیت‌های واقعی کار قرار می‌دهد، به طوری که دانشجویان در طی حضور در موقعیت بالینی با دانشجویان سال بالاتر همراه شده و با مسئولیت‌ها و فرایندهای کاری، روابط حرفه‌ای، ویژگی‌های محیط کار، تعاملات و ارتباطات، چالش‌ها و دیگر مسائل مربوط به حرفه آشنا می‌شود (۱۲). هدف از اجرای این برنامه ایجاد یک محیط یادگیری فعال و مشارکتی است، تا از طریق

یکی از چالش‌برانگیزترین فازها در رشته‌های علوم پزشکی، گذار دانشجویان از فاز پیش‌بالینی به بالینی به دلیل عدم آشنایی و آمادگی آنان برای ورود به بالین است (۱). مرور شواهد نشان می‌دهد که دانشجویان تا پیش از ورود به محیط بالین، هیچ‌گونه آشنایی با این محیط نداشته و از نقش‌ها و وظایف مورد انتظارشان اطلاع ندارند (۱، ۲). بنابراین در هنگام ورود به بالین، شروع به یادگیری مطالب می‌کنند بدون آن‌که از دانش کافی و مهارت‌های کاربردی برای یادگیری موثر برخوردار باشند (۳، ۴). مطالعات گوناگون صورت گرفته نیز تایید کننده‌ی این موضوع است که انتقال از دوره پیش‌بالینی به بالینی یک تجربه بسیار استرس‌زا برای اکثر دانشجویان گروه‌های مختلف علوم پزشکی تلقی می‌گردد (۵). چالش دیگر ملموس نبودن مفهوم کلی ارتباط بین دروس نظری و عملی می‌باشد، که علاوه بر ایجاد اختلال در روند یادگیری دانشجویان، بر انگیزه آنان نسبت به حرفه‌شان نیز تاثیرگذار است (۶). امروزه، در بسیاری از دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر دنیا تلاش می‌شود تا با حضور و مشارکت بیشتر دانشجویان گروه‌های مختلف علوم پزشکی در بالین در همان سال-های اولیه تحصیل در رشته‌های علوم پزشکی، زمینه‌ی لازم جهت رشد و ارتقاء توانمندی‌های حرفه‌ای آنان فراهم گردد (۷).

یکی از استراتژی‌های متداول در برنامه‌های درسی، فراهم‌سازی فرصت‌هایی جهت مواجهه زودرس بالینی دانشجویان است (۸). مواجهه زودرس بالینی، برنامه‌ای است که در آن دانشجویان در شروع دوران تحصیل

¹ Shadowing program

7. Başak O, Yaphe J, Spiegel W, Wilm S, Carelli F, Metsemakers JF. Early clinical exposure in medical curricula across Europe: an overview. *The European journal of general practice*. 2009;15(1):4-10.
8. Spencer J, Dornan T, Littlewood S, Ypinazar V, Margolis SA, Scherpbier A. Early practical experience and the social.
9. Iwata K, Gill D. Learning through work: clinical shadowing of junior doctors by first year medical students. *Medical teacher*. 2013;35(8):633-8.
10. Johnson AK, Scott CS. Relationship between early clinical exposure and first-year students' attitudes toward medical education. *Academic medicine: journal of the Association of American Medical Colleges*. 1998;73(4):430-2.
11. Kitsis EA. Shining a light on shadowing. *Jama*. 2011;305(10):1029-30.
12. Paskiewicz LS. The shadowing experience: Valuing the link between faculty practice and student learning. *Journal of Professional Nursing*. 2002;18(4):238-42.
13. Brauer DG, Axelson R, Emrich J, Rowat J, Stafford HA. Enhanced clinical preparation using near-peer shadowing. *Medical education*. 2014;48(11):1116.-

مشاهده فعالانه‌ی عملکرد پزشکان / دانشجویان سال - های بالاتر در بالین، دانشجویان فاز پیش بالینی بتوانند درک واقعی‌تری از آنچه یک پزشک در آینده با آن مواجه خواهد شد پیدا نمایند. در این برنامه دانشجویان قبل از ورود به بالین، اطلاعات مختصری از محیط بالینی دارند و دانشجویان ارشد بالینی با بهره‌گیری از تجربه تدریس و یادگیری در محیط بالینی یادگیری و تجربیاتی که طی سال‌های متوالی کسب کرده‌اند را در اختیار دانشجویان نوآموز می‌گذارند (۱۳). بی‌شک ارائه این برنامه نیازی به اخذ بودجه اضافی، و تنظیم جلسات آموزشی اضافی برای اساتید و اعضای هیات علمی نخواهد داشت.

منابع:

1. Turner SR, White J, Poth C. Twelve tips for developing a near-peer shadowing program to prepare students for clinical training. *Medical Teacher*. 2012;34(10):792-5.
2. Prince KJ, Boshuizen HP, Van Der Vleuten CP, Scherpbier AJ. Students' opinions about their preparation for clinical practice. *Medical education*. 2005;39(7):704-12.
3. Windish DM, Paulman PM, Goroll AH, Bass EB. Do clerkship directors think medical students are prepared for the clerkship years? *Academic Medicine*. 2004;79(1):56-61.
4. Radcliffe C, Lester H. Perceived stress during undergraduate medical training: a qualitative study. *Medical education*. 2003;37(1):32-8.
5. Wall P, Andrus P, Morrison P. Bridging the theory practice gap through clinical simulations in a nursing under-graduate degree program in Australia. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2014;8(1).
6. Andrew N. Clinical imprinting: The impact of early clinical learning on career long professional development in nursing. *Nurse education in practice*. 2013;13(3):161-4.